

Vergi Bilincini Geliştirme Rehberi

ÖNSÖZ

Bilindiği üzere vergi, devlet tarafından egemenlik gücüne dayanılarak, kamu harcamalarını finanse etmek üzere, karşılıksız ve hukuki cebir altında alınan parasal değerdir. Dolayısıyla toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında en önemli gelir kaynağı vergilerdir. Ülkemizde yaşayan bireylere vergiyi bir yük olarak görmemeleri gerektiği, vergi ödemenin vatandaşlık görevi olduğu ve kamu hizmetlerinin sistemli bir şekilde devam edebilmesi için vergi ödemenin önemli olduğu benimsenmelidir.

Bu kapsamda iyi bir vatandaş olmanın gerektirdiği temel hususlardan biri olan vergi bilincinin toplumda yerleşmesine katkıda bulunmak amacıyla bu rehber hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KISIM GENEL HÜKÜMLER

1	VERGİSEL KAVRAMLAR	4
2	VERGİLENDİRME SÜRECİ	6
3	MÜKELLEF HAKLARI	10
4	MÜKELLEFİN ÖDEVLERİ	21
5	VERGİ DENETİMİ VE CEZALAR	32

İKİNCİ KISIM TÜRK VERGİ SİSTEMİ

1	GELİR VERGİSİ	37
2	KURUMLAR VERGİSİ	46
3	KATMA DEĞER VERGİSİ	48
4	ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ	50
5	MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ	52
6	VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ	53

BİRİNCİ KISIM

GENEL HÜKÜMLER

VERGİSEL KAVRAMLAR

Uergi Nedir?

Vergi, kamu giderlerini karşılamak üzere herkesin mali gücüne göre karşılıksız olarak devlete vermekle yükümlü olduğu ekonomik değerlerdir.

Uergi Niçin Alınır?

Devlet, kamu giderlerini karşılamak ve ulusal kalkınmayı sağlamak için gelir kaynağına ihtiyaç duymaktadır. Bu gelir kaynaklarından birini ise ekonomik birimlerden aldığı vergiler oluşturmaktadır.

Uergilendirme Yetkisi Kime Aittir?

Yeni bir vergi koyma, mevcut bir vergiyi kaldırma ya da herhangi bir vergi üzerinde değişiklik yapma yetkisi sadece yasama organına (TBMM) aittir. Vergi kanunla konulur, kaldırılır ya da değiştirilir.

Uerginin Hukuki Dayanağı Nedir?

Anayasanın vergi ödevi başlıklı 73 üncü maddesine göre; herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Her vergi kendi kanununa göre toplanır.

Uerghi Kim Alır?

Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı Gelir İdaresi Başkanlığı, vergiler ile diğer gelirleri tahsil etmekle görevlidir. Gelir İdaresi Başkanlığı vergilendirmeye yönelik işlemleri Defterdarlıklara bağlı Vergi Dairesi Müdürlükleri aracılığıyla yürütmektedir.

Uergiler Ne Üzerinden Alınır?

Genel olarak vergiler **“gelir”**, **“servet”** ve **“harcama”** üzerinden alınmaktadır.

- **Gelir üzerinden alınan vergiler:** Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi
- **Servet üzerinden alınan vergiler:** Emlak Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi, Veraset ve İntikal Vergisi, Değerli Konut Vergisi.
- **Harcama üzerinden alınan vergiler:** Katma Değer Vergisi (KDV), Özel Tüketim Vergisi (ÖTV), Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, Özel İletişim Vergisi, Şans Oyunları Vergisi, Damga Vergisi, Eğlence Vergisi, Çevre Temizlik Vergisi, Gümrük Vergisi vb.

Uerghi Kim Öder?

Vergiye gelir elde eden, servet sahibi olan ya da harcama yapan kişiler öder. Örneğin; gelir vergisinde geliri elde eden kişi, motorlu taşıtlar vergisinde adına motorlu taşıt kaydı olan kişi ya da katma değer vergisinde mal ve hizmet teslimi yapan kişi vergi mükellefi olarak adlandırılır.

- **Muafiyet**, belirli koşulları taşıyan birey veya işletmelerin, vergi yükümlölüklerinden kanun ile kısmen veya tamamen ayrı tutulduğu mali bir düzenlemedir.

Örneğin; Seyyar satıcılar vergiden muaf esnaf kapsamında bulunmaktadır.

- **İstisna ise**, vergi kanunlarına göre vergilendirilmesi gereken vergi konularının, kanunlar uyarınca vergilendirilmemesidir.

Örneğin; ar-ge faaliyetleri, telif kazançları, mesken kira geliri istisnası gibi bazı konulardan vergi alınmamaktadır.

2

VERGİLENDİRME SÜRECİ

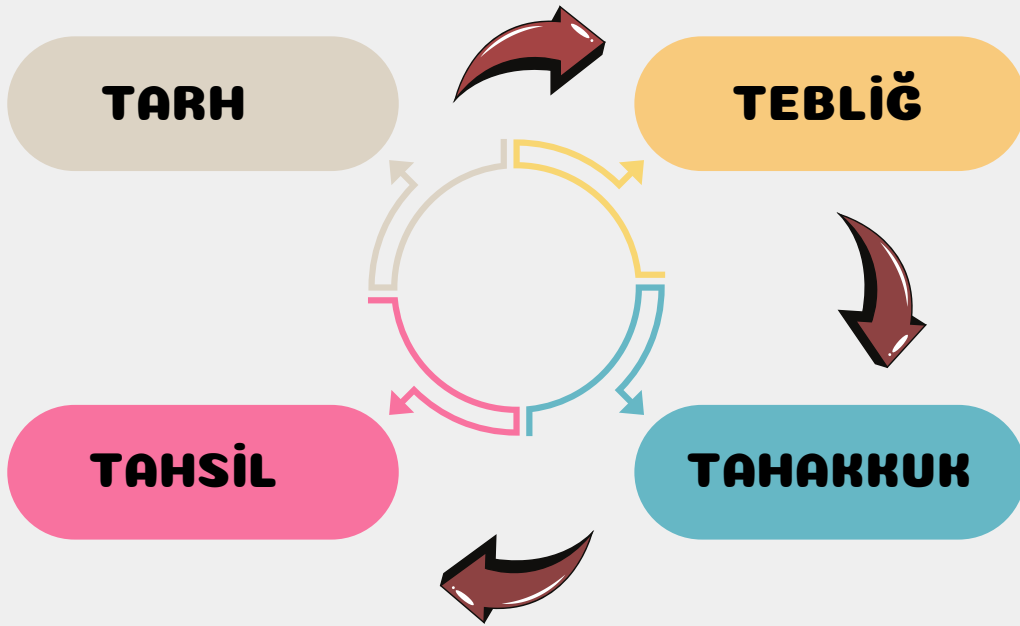
✓ Verginin Konusu

Verginin konusu, verginin üzerine konulduğu iktisadi unsurdur. Verginin konusu kanunla belirlenir, değiştirilir veya kaldırılır.

✓ Vergilendirme Aşamaları

Vergilendirmede dört ana aşama vardır. Bu aşamalar tarh, tebliğ, tahakkuk, tahsil aşamalarıdır.

Tarh

Vergi alacağının, kanunlarda belirtilen matrah ve nispetler üzerinden vergi dairesi tarafından hesaplanarak tespit edilmesidir. Bir verginin tarh edilebilmesi için vergi matrahı ile bu matraha uygulanacak vergi oranının bilinmesi gerekir.

Peki vergi matrahı nedir?

Matrah, vergi borcunu hesaplamak için kullanılan, vergi yasalarına göre belirlenen vergiye tabi tutardır/değerdir.

Tebliğ

Vergi dairesi tarafından tarh edilen yani matrah üzerinden hesaplanan vergi borcunun mükellefe veya ilgili kişilere bildirilmesidir.

Tebliğ yöntemleri

- ✓ **Elektronik tebliğ**
- ✓ **Posta yoluyla tebliğ**
- ✓ **Memur vasıtasıyla tebliğ**
- ✓ **İlan yoluyla tebliğ**
- ✓ **Daire ve komisyonda tebliğ**
- ✓ **Kapıya yapıştırma yoluyla tebliğ**

Tahakkuk

Vergilendirme işlemlerinde, tarh ve tebliğ işlemlerinden sonra gelen aşamadır. Verginin tahakkuku, tarh ve tebliğ edilen verginin ödenecek aşamaya gelmesidir.

Tahsil

Tahakkuk etmiş vergi borcunun yasaya uygun olarak ödenmesidir. Tahsilatla birlikte vergi borcu doğal olarak sona ermektedir.

✓ **Uergi Ne Zaman Ödenir?**

Her vergi kanununda, ilgili verginin ne zaman ödeneceğine ilişkin hükümler mevcuttur. Dolayısıyla vergi mükellefi veya onun adına hareket eden kişi vergi dairesinin herhangi bir talebine gerek duymadan belirtilen sürelerde ödeme işlemini gerçekleştirmelidir.

✓ **Uergi Nasıl Ödenir?**

Vergi borcu ;

Gelir İdaresi Başkanlığına ait internet sitesi (Dijital Vergi Dairesi ve Gib Mobil Uygulaması) üzerinden;

- **kredi kartı,**
- **banka kartı,**
- **banka hesabı ile**

Anlaşmalı bankaların;

- **şubelerinden,**
- **internet bankacılığından (telefon bankacılığı, mobil bankacılık vb.)**

Ayrıca PTT iş yerlerinden ve tüm vergi dairelerinden ödenebilir.

✓ **Uergi Borcu Zamanında Ödenmezse Ne Olur?**

Vergi borcu zamanında ödenmezse üzerinden gecikme zammı alınır. Gecikme zammı, vadesi geçmiş vergi borcu üzerinden geciken dönemler için belirli oranlarda hesaplanır.

✓ **Uergide Zamanaşımı**

Vergilendirmede zamanaşımı, süre geçmesi suretiyle vergi alacağının kalkmasıdır. Zamanaşımı, mükellefin bu konuda bir müracaatı olup olmamasına bakılmaksızın hüküm ifade eder.

✦ **Tarh (Tahakkuk) Zamanaşımı**

Vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden yılın başından başlayarak 5 yıl içinde tarh ve tebliğ edilmeyen vergiler tarh(tahakkuk) zamanaşımına uğrar.Ancak damga vergisine tabi olup vergi ve cezası zamanaşımına uğrayan kağıdın hükmünden tarh zamanaşımı süresi dolduktan sonra faydalanıldığı takdirde bu kağıda ait vergi alacağı yeniden doğar.

✦ **Tahsil Zamanaşımı**

Vergi alacağı, vadesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zamanaşımına uğrar. Bu durumda vergi dairesinin vergiyi takip etme yetkisi ortadan kalkar.

3

MÜKELLEFLERİN HAKLARI

Mükelleflerin hakları, başta Anayasamız olmak üzere Kanunlara dayanılarak verilmiş haklardır. Mükellef hakları, genel ve özel haklar olmak üzere iki başlık halinde değerlendirilir.

1. Genel Haklar

Mükelleflerin genel kanunlara dayanarak vatandaşlıktan ileri gelen haklarıdır.

**Dilekçe Hakkı ve
Bilgi Edinme Hakkı**

**Kamu Denetçisine
Başvurma Hakkı**

**Dava Açma Hakkı ve
Temsil Hakkı**

**Eşit Muamele ve
Mükellef Memnuniyeti**

2. Özel Haklar

Mükelleflerin vergi kanunlarının uygulanması sırasında karşılaştıkları özel durumlar ve işlemler ile ilgili olarak sahip oldukları haklardır.

Uzlaşma

Uergi Mahremiyeti

Pişmanlık

Tecil-Taksitlendirme

Düzeltilme Talebi

Terkin

Ödeme Emrine İtiraz

Cezalarda İndirim

Şikayet Yolu ile Müracaat

Özelge Talebi

Mükellefler, adlarına tarh edilen vergi ve cezalar için düzenlenen vergi/ceza ihbarnamesinin kendilerine tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde dava açma, uzlaşma, düzeltme ve cezalarda indirim talep etme hakkına sahip bulunmaktadır.

Uzlaşma Nedir?

Mükelleflerin ikmalen, re'sen ve idarece tarh edilecek/edilen vergilere ilişkin kesilecek/kesilen vergi ziyai cezaları ile kanunen belirlenen tutarı geçen usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları konusunda yargı yoluna başvurmada, vergi idaresi ile anlaşmak amacıyla başvurabilecekleri idari bir çözüm yoludur.

Tarhiyat Öncesi Uzlaşma

Tarhiyat Sonrası Uzlaşma

► Tarhiyat Öncesi Uzlaşma

Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca haklarında vergi incelemesine başlanmış mükelleflerin, bu inceleme kapsamında kendilerine kesilecek vergilere ilişkin vergi ziyai cezası veya usulsüzlük ile özel usulsüzlük cezası kesilmeden önce kullanabilecekleri bir haktır.

Uzlaşma Talep Süresi Nedir?

İncelemeye tabi tutulan mükellefler incelemenin başlangıcından inceleme ile ilgili son tutanağın düzenlenmesine kadar geçen süre içerisinde her zaman uzlaşma talebinde bulunabilirler.

İnceleme elemanlarınca yapılacak “uzlaşmaya davet” hallerinde ise, davet yazısının mükellefe tebliğ tarihinden itibaren en geç 15 gün içerisinde uzlaşma talebinde bulunulabilir.

Uzlaşma Talebi Nereye ve Nasıl Yapılmalıdır?

Tarhiyat öncesi uzlaşma talebi, vergi incelemesini yapan inceleme elemanlarına veya bu elemanların bağlı bulunduğu ekip veya grup başkanlığına yazılı olarak yapılmalıdır.

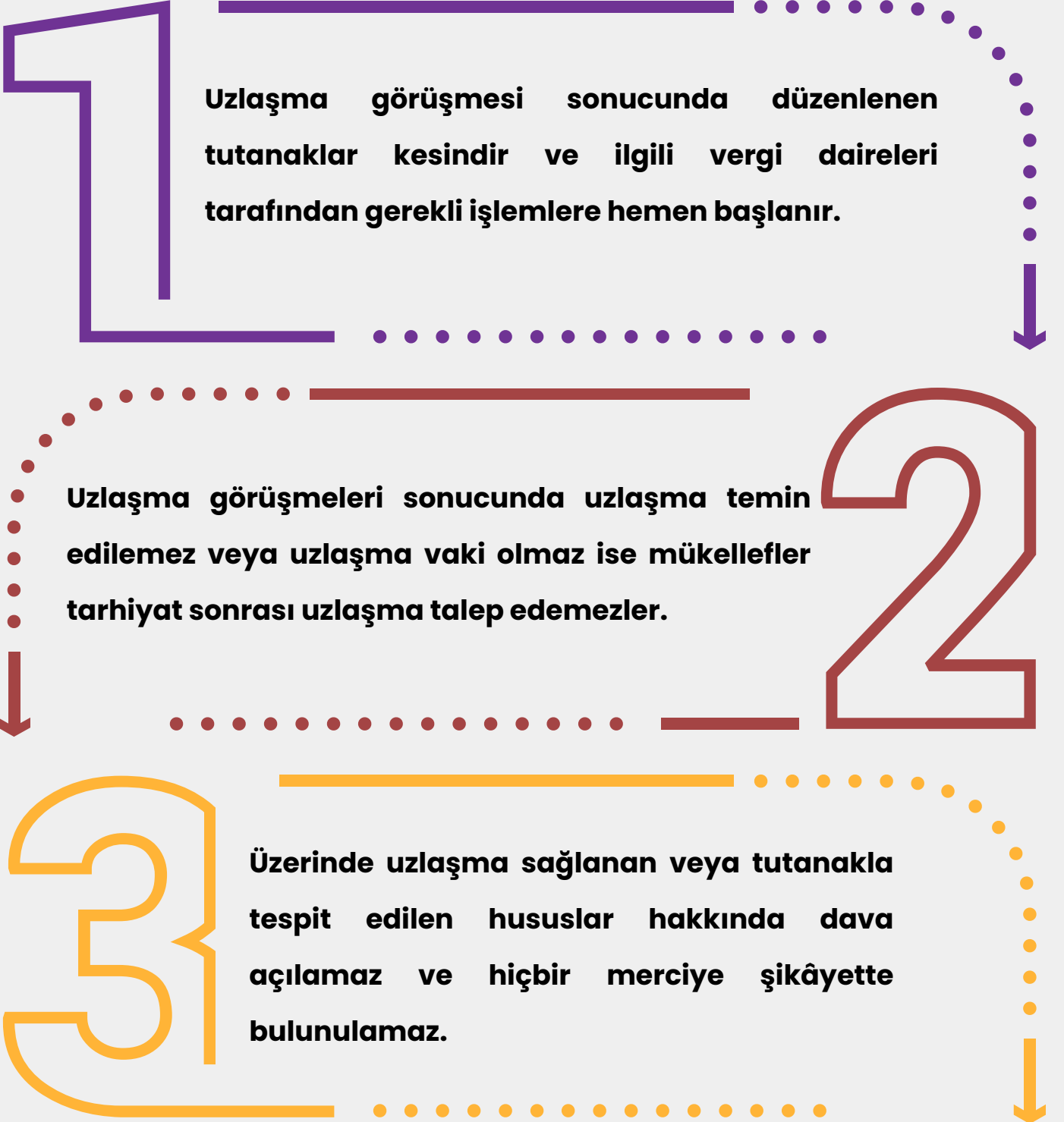
Uzlaşmanın Uaki Olması

Uzlaşma görüşmesi sonucunda, komisyonun teklifinin mükellef tarafından kabul edilmesi durumudur.

Uzlaşmanın Uaki Olmaması

Uzlaşma görüşmesi sonucunda, komisyonun teklifinin mükellef tarafından kabul edilmemesi durumudur.

Tarhiyat Öncesi Uzlaşmanın Sonuçları Nelerdir?

Tarhiyat Sonrası Uzlaşma

Mükelleflerin ikmalen, re'sen veya idarece tarh edilen ve vergi dairelerinin tarha yetkili olduğu bütün vergi, resim ve harçlara ilişkin olarak kesilen vergi ziyai cezaları ile kanunen belirlenen tutarı geçen usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları için başvurabilecekleri idari bir çözüm yoludur.

Mükelleflerin "tarhiyat sonrası uzlaşma'ya başvurabilmeleri için; bağlı oldukları vergi dairesi tarafından tarh edilmiş vergilere ilişkin kesilmiş vergi ziyai cezasını gösteren vergi/ceza ihbarnamesinin mükellefe tebliğ edilmiş olması gerekmektedir.

Tarhiyat sonrası uzlaşma talebinde bulunabilmek için; daha önce tarhiyat öncesi uzlaşma talebinde bulunmamak veya bulunmuş olmakla birlikte usulüne uygun olarak tarhiyat öncesi uzlaşma hakkından vazgeçmiş olmak şarttır.

Pişmanlık ve Islah Nedir?

Pişmanlık ve Islah, beyana dayanan vergilerde, vergi ziyayı cezasını gerektiren fiilleri işleyen mükelleflerle bunların işlenişine iştirak eden diğer kişilerin kanuna aykırı hareketlerini, vergi idaresine kendiliğinden haber vermeleri halinde, belli şartlarla vergi ziyayı cezası kesilmemesini esas alan bir uygulamadır.

Bu düzenleme ile vergi kanunlarına aykırı hareket etmek suretiyle vergi ziyayına sebebiyet veren mükelleflere yeni bir fırsat tanınarak, belli şartlarla ceza uygulamasından vazgeçilmektedir.

Pişmanlık Hükümlerinden Kimler Yararlanabilir?

Pişmanlık hükümlerinden, mükellefler ve vergi sorumluları ile vergi ziyayı cezasını gerektiren fiillerin işlenişine iştirak eden diğer kişiler yararlanabilir.

Pişmanlık ve Islah Kapsamına Giren Uergiler Hangileridir?

- Gelir vergisi
- Kurumlar vergisi
- Katma değer vergisi
- Gelir stopaj vergisi
- Özel tüketim vergisi
- Veraset ve intikal vergisi
- Banka ve sigorta muameleleri vergisi
- Beyannameli damga vergisi

Pişmanlık ve Islah Hükümlerinden Yararlanmanın Şartları Nelerdir?

Pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için, vergi ziyanının doğmuş olması ve ayrıca aşağıdaki şartların gerçekleşmesi gerekmektedir.

- ✓ Kanuna aykırı davranışın, üçüncü bir şahıs (muhtir) tarafından resmi bir makama ihbar edilmeden önce, mükellef tarafından, kendiliğinden haber verilmiş olması,
- ✓ Hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin mükellefin haber verme dilekçesinin verildiğı tarihten başlayarak 15 gün içinde verilmesi,
- ✓ Eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının mükellefin bu durumu haber verme tarihinden başlayarak 15 gün içinde tamamlanması veya düzeltilmesi,
- ✓ Mükellefçe haber verilen ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin, ödemenin geciktiğı her ay ve kesri için, 6183 sayılı Kanunun ilgili maddesinde belirtilen nispette uygulanacak gecikme zammı oranında bir zamlarla (pişmanlık zammı) birlikte haber verme tarihinden başlayarak 15 gün içinde ödenmesi, gerekmektedir.

Tecil Nedir?

Vergi dairesine olan borcun ödenmesi durumunda mükellef çok zor duruma düşecekse borçlunun müracaatta bulunarak borcun ertelenmesini ve taksitler halinde ödenmesini isteyebilir.

Tecilden Yararlanma Şartları

- ☆ Borçlunun çok zor duruma düşecek olması,
- ☆ Borçlunun müracaatta bulunması,
- ☆ Borçlu tarafından teminat gösterilmesi,
- ☆ Taksit tutarlarının süresinde ödenmesi,
- ☆ Borçlunun borç ödemedede iyiniyetli olması.

Yukarıdaki şartların sağlanması durumunda mükelleflerin borçlarının 36 aya kadar tecili mümkündür.

Terkin Nedir ve Nasıl Faydalanılır?

Terkin, borcun kısmen veya tamamen kaldırılmasını ifade eder.

Doğal afetler nedeniyle varlıklarının en az 1/3'ünü kaybedenler bu gelir kaynakları ile ilgili borçları için vergi dairesine başvurarak bunların terkinini isteyebilirler.

Uergi Hatası Nedir?

Vergi hatası, vergi ile ilgili hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar yüzünden haksız yere fazla veya eksik vergi istenmesi veya alınmasıdır.

Uergi Hatalarının Düzeltilmesi İşlemi Nedir?

Vergi hatasının düzeltilmesi, yargı yoluna gidilmeksizin mükellefin başvurusu üzerine veya kendiliğinden vergi dairesi tarafından düzeltilmesidir.

Vergi hatalarının düzeltilmesi vergilendirme sürecini kısaltan bir işlemdir.

Vergi hatası bulunduğu tespit edildiğinde, düzeltme yapılarak hatalı işlem ortadan kalkar.

Uergi Hataları

Hesap Hataları

- Vergi Matrahında Hata
- Vergi Miktarında Hata
- Mükerrer Vergilendirme

Uergilendirme Hataları

- Mükellefin Şahsında Hata
- Mükellefiyette Hata
- Konuda Hata
- Dönemde Hata

Uergi Hataları Nasıl Düzeltilir?

Mükellef işlemin hatalı olduğunu anladığında 5 yıllık zamanaşımı süresi içinde dilekçe ile vergi dairesine başvurabilir. Vergi hataları hatalı işlemin geri alınmasını sağlayacak düzeltme fişi aracılığıyla vergi dairesi müdürü tarafından düzeltilir.

İzaha Davet Nedir?

İzaha davet uygulaması; bilgi, belge, bulgu ve verilerden hareketle yapılan analizler neticesinde tespit edilen konular kapsamında, vergi ziyaına neden olma ihtimalleri bulunan mükellefler hakkında yetkili merciler tarafından yapılmış ön tespitlerle ilgili olarak aynı merciler tarafından mükelleflerden açıklama talep edilmesidir.

İzaha Davet Uygulamasının Mükelleflere Sağlayacağı Faydalar Nelerdir?

Yapılan değerlendirmeler sonucunda vergi ziyaına sebebiyet vermediği anlaşılan mükelleflerin konuyla ilgili vergi incelemesine veya takdire sevk edilmesini önlemekte,

Vergi ziyaına sebebiyet verildiği durumlarda ise belirli şartlar dahilinde indirimli ceza uygulanmak suretiyle mükellefleri daha ağır müeyyidelerden korumaktadır.

İzaha davet uygulaması; idarenin bilgisi dahilinde olması nedeniyle pişmanlık yolunun kapandığı durumlar için getirilen mükellef lehine bir düzenlemedir.

İzaha Davet Edilebilmenin Ön Şartları

- Söz konusu ön tespit tarihine kadar mükellefin ihbar edilmemiş,
- Vergi incelemesine başlanılmamış,
- Takdir komisyonuna sevk işlemi yapılmamış olması gerekir.

İzaha Davet Süresi

İzaha davet yazısının tebliğ tarihinden itibaren 30 gündür.

İzahın Değerlendirme ve Olası Sonuçları

Vergi ziyaına sebebiyet verilmediğinin idarece anlaşılması halinde mükellefler söz konusu tespitle ilgili olarak vergi incelemesine tabi tutulmaz veya takdir komisyonuna sevk edilmez.

Mükelleflerce yapılan izahın yeterli bulunmaması halinde, değerlendirme sonucunu içeren yazının tebliğ edildiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde; hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin verilmesi, eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının tamamlanması veya düzeltilmesi ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin, ödemenin geciktiği her ay ve kesri için, gecikme zammı oranında bir zamlı (izah zammı) aynı sürede ödenmesi şartıyla vergi ziyası cezası, ziyaa uğratılan vergi üzerinden %20 oranında kesilir.

4

MÜKELLEFİN ÖDEVLERİ

Mükellef ile idare arasındaki ilişkinin kesintisiz ve sağlıklı yürümesini sağlamak için mükellefe bir takım ödevler yüklenmiştir.

Bildirim

Belge düzenleme

Defter tutma

Beyanname verme

**Defter saklama ve
ibraz etme**

Bildirim

Mükellefler aşağıda belirtilen hususları vergi dairesine bildirmek zorundadır.

- İşe başlama
- Değişiklikler (adres-iş-işletme değişiklikleri)
- İş bırakma
- Bina ve arazi değişiklikleri

İşe başlama bildiriminin on gün içinde, diğer bildirimlerin ise genellikle bir ay içinde bağlı olunan vergi dairesine yapılması zorunludur.

Belge Düzenleme

Beyan sistemine dayanan Türk Vergi Hukuku belge esasına dayalıdır. Bu nedenle Vergi Usul Kanunu getirdiği hükümlerle belge sisteminin yerleşmesini hedef almıştır. Dolayısıyla yükümlüler tarafından yapılacak olan beyanların temel dayanağı düzenledikleri ya da aldıkları belgeler olmaktadır.

Yürütülen Faaliyetlerle İlgili Kullanılan Belgeler Nelerdir?

Fatura

Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır. Faturanın, malın teslim edildiği veya hizmetin sunulduğu tarihten itibaren en geç yedi gün içinde düzenlenmesi gerekir.

Gider Pusulası

- **Birinci sınıf tüccarlar,**
- **İkinci sınıf tüccarlar,**
- **Kazancı basit usulde tespit edilenler,**
- **Defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabı,**
- **Defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler,**

Vergi Usul Kanunu kapsamındaki belgeleri düzenleme zorunluluğu bulunmayanlara yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları mallar (gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerden satın aldıkları mallar hariç) için işi yapana veya malı satana imza ettirecekleri gider pusulası düzenlerler.

Müstahsil Makbuzu

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile kazancı basit usulde tespit edilenler ve defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler, gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçilerden satın aldıkları malların bedelini ödedikleri sırada iki nüsha makbuz tanzim etmeye ve bunlardan birini imzalayarak satıcı çiftçiye vermeye ve diğerini ona imzalatarak almaya mecburdurlar.

Serbest Meslek Makbuzu

Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilâtı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir.

Perakende Satış Vesikaları

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerin fatura vermek mecburiyetinde olmadıkları satışları ve yaptıkları işlerin bedelleri aşağıdaki vesikalardan herhangi biri ile tevsik olunur.

- Perakende satış fişleri
- Yeni nesil ödeme kaydedici cihazlar
- Giriş ve yolcu taşıma biletleri

Taşıma (Nakliye) İrsaliyesi

Ücret karşılığında eşya nakleden bütün gerçek ve tüzel kişiler naklettikleri eşya için taşıma irsaliyesi kullanmak zorundadırlar.

Sevk İrsaliyesi

Sevk irsaliyesi ticari mal hareketinin izlenmesi amacıyla düzenlenen bir belge mahiyetindedir. Bir malın alıcıya teslim edilmek üzere satıcı tarafından taşındığı veya taşıtırıldığı hallerde satıcının, teslim edilen malın alıcı tarafından taşınması veya taşıtırılması halinde alıcının, taşınan veya taşıtırılan mallar için sevk irsaliyesi düzenlenmesi ve taşıtta bulundurulması şarttır.

Günlük Müşteri Listesi

Otel, motel ve pansiyon gibi konaklama yerleri, günlük müşteri listesi düzenlemek ve işletmelerde bulundurmak zorundadır.

Yolcu listesi

Şehirlerarasında yapılan yolcu taşımalarında yolcu taşıma bileti kesmeye mecbur olan mükellefler (T.C. Devlet Demiryolları hariç) taşıtların her seferi için yolcu listesi düzenlerler ve bu listenin bir nüshasını sefer sonuna kadar taşıtta ve diğer nüshasını işyerinde bulundururlar.

Ücret Bordrosu

İşverenler, her ay çalışanları için ödedikleri ücretler için ücret bordrosu tutmaya mecburdurlar. Ancak Gelir Vergisi Kanununa göre vergiden muaf olan ücretler için bordro düzenlenmez.

E-Belge ve Türleri

Şekil hükümlerinden bağımsız olarak Vergi Usul Kanununa göre düzenlenmesi zorunlu olan belgelerde yer alan bilgileri içeren elektronik kayıtlar bütününe ifade eder. Bunlardan bazıları;

e-Fatura

e-Arşiv Fatura

e-Defter

e-Gider Pusulası

e-Serbest Meslek Makbuzu

e-İrsaliye

e-Müstahsil Makbuzu

e-Adisyon

e-Bilet

e-Fatura

e-Fatura uygulaması, düzenlenmesi, müşteriye verilmesi, müşteri tarafından da istenmesi ve alınması zorunlu olan faturanın, kağıt belge yerine elektronik ortamda, elektronik belge olarak düzenlenmesi, muhatabına iletilmesi ve elektronik ortamda muhafaza ve ibraz edilmesine imkan veren uygulamadır.

e-Fatura uygulamasına kayıtlı mükelleflerin, birbirlerine sattıkları mallar ve ifa ettikleri hizmetler için düzenledikleri faturaları e-Fatura olarak göndermeleri ve almaları zorunludur.

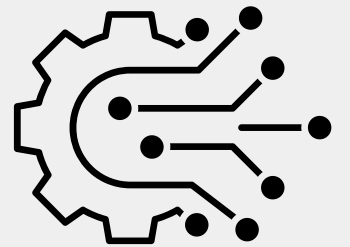

e-Arşiv Fatura

Başkanlıktan e-Arşiv Fatura uygulamasına dahil olma izni alan mükellefler, e-Fatura uygulamasına kayıtlı olmayan kullanıcılara (vergi mükellefleri veya vergi mükellefi olmayanlar) düzenleyecekleri faturaları da elektronik ortamda e-Arşiv Fatura olarak oluşturur, alıcının talebine göre e-Arşiv Faturayı kağıt veya elektronik ortamda iletir ve düzenleyene ait nüshayı ise elektronik ortamda muhafaza ve ibraz ederler. Burada e-Arşiv Fatura belgesi, yeni bir belge türü olmayıp, kağıt ortamdaki "Fatura" belgesi ile aynı hukuki niteliklere sahiptir.

e-Defter

e-Defter, kanunen tutulması zorunlu olan yevmiye ve büyük defterlerin dijital ortamda tutulduğu, maliyeye elektronik imzayla berat verildiği sistemdir.

e-Gider Pusulası

e-Gider Pusulası, kağıt ortamda düzenlenen Gider Pusulasının, e-Belge olarak elektronik ortamda düzenlenmesi, muhatabının talebi doğrultusunda elektronik ortamda ya da kağıt olarak iletilebilmesi, elektronik ortamda muhafaza ve ibraz edilebilmesi, GiB'e elektronik ortamda iletilmesine ve raporlanabilmesine imkan tanıyan sistemdir.

e-Serbest Meslek Makbuzu

Serbest meslek erbapları tarafından mesleki faaliyetlerine ilişkin tahsilatları için düzenlenen serbest meslek makbuzunun elektronik ortamda düzenlenebilmesi amacıyla hali hazırda kâğıt ortamda düzenlenmekte olan “serbest meslek makbuzu”nun, elektronik belge olarak düzenlenmesi, muhatabının talebi doğrultusunda elektronik ortamda veya kâğıt olarak iletilebilmesi, elektronik ortamda muhafaza ve ibraz edilebilmesi ve Başkanlığa elektronik ortamda iletilmesini sağlayan sistemdir.

e-İrsaliye

Mal hareketlerinin elektronik ortamda düzenli bir şekilde izlenebilmesi amacıyla hali hazırda kağıt ortamda düzenlenmekte olan “sevk irsaliyesi”nin, elektronik belge olarak elektronik ortamda düzenlenerek, alıcısına elektronik ortamda iletilen belgedir.

e-Müstahsil Makbuzu

Gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçilerden mal satın alınmasında fatura yerine geçen ticari bir vesika olarak kullanılmakta olan müstahsil makbuzunun, elektronik ortamda düzenlenebilmesi amacıyla, Kanunun 235 inci maddesine göre hali hazırda kağıt ortamda düzenlenmekte olan “müstahsil makbuzu”nun, elektronik belge olarak düzenlenmesi ile kağıt ve elektronik ortamda muhafaza ve ibraz edilmesi ve Başkanlığa elektronik ortamda iletilmesini veya raporlanabilmesini sağlayan sistemdir.

e-Adisyon

Masada servis yapılan ve gerçek usulde (bilanço veya işletme hesabı esasına göre) vergilendirilen hizmet işletmeleri (lokanta, kafeterya, pastane, gazino, bar, pavyon gibi) tarafından kullanılması zorunluluğu bulunan ve kağıt ortamda düzenlenmekte olan “adisyon”un elektronik belge olarak düzenlenmesi, muhafaza ve ibraz edilebilmesi ile belge veya bilgilerinin Başkanlığa elektronik ortamda iletilmesini veya raporlanmasını sağlayan sistemdir.

e-Bilet

Kâğıt ortamda düzenlenmekte olan biletler (kara, deniz ve hava yolu yolcu biletleri ile sinema, tiyatro, spor müsabakası vb. etkinliklere ait biletler gibi) ile yolcu listelerinin elektronik ortamda düzenlenebilmesi, muhatabına talebi doğrultusunda elektronik ortamda veya kâğıt olarak iletilebilmesi, elektronik ortamda muhafaza ve ibraz edilebilmesi ve Başkanlığa elektronik ortamda iletilmesini veya raporlanabilmesini sağlayan sistemdir.

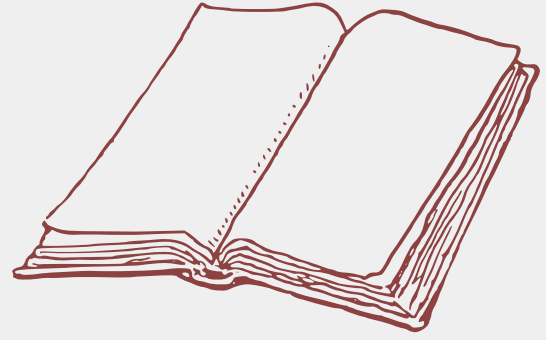
Defter Tutma

Defter Tutmada Amaç

Mükelleflerin; vergi ile ilgili servet, sermaye ve hesap durumlarının, faaliyet ve hesap neticelerinin tespit edilmesini, vergi ile ilgili muamelelerinin belli edilmesini, kendilerinin/üçüncü şahısların vergi karşısındaki durumunun hesap üzerinden kontrol edilmesini ve incelenmesini sağlayacak şekilde defter tutmaları zorunludur.

Defter Tutacaklar

- Ticaret ve sanat erbabı,
- Ticaret şirketleri,
- İktisadi kamu müesseseleri,
- Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler,
- Serbest meslek erbabı,
- Çiftçiler(Gerçek usulde mükellef olanlar) defter tutarlar.

İktisadi kamu müesseseleri ile dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler defter tutma bakımından tüccarların tabi olduğu hükümlere tabidirler.

Hangi Defterler Tutulur?

Vergi Usul Kanununa göre mükelleflerin bilânço esasında;

- Yevmiye defteri
- Defteri kebir (Büyük defter)
- Envanter defteri

İkinci sınıf tüccarlar; işletme hesabı esasında, işletme hesabı defteri tutarlar.

İşletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflerin Defter-Beyan Sistemi üzerinden kayıtlarının elektronik ortamda tutulması, defterlerinin bu kayıtlardan hareketle elektronik ortamda oluşturulması ve saklanması gerekmektedir.

Gerçek usulde vergiye tabi serbest meslek erbabı “Serbest Meslek Kazanç Defteri” tutmak zorundadır.

Serbest meslek erbabının Defter-Beyan Sistemi üzerinden kayıtlarının elektronik ortamda tutulması, defterlerinin bu kayıtlardan hareketle elektronik ortamda oluşturulması ve saklanması gerekmektedir.

Beyanname Verme

Türk Vergi Sistemi, diğer çağdaş vergi sistemlerinde olduğu gibi beyana tabi bir usulü benimsemiştir. Ödenecek verginin hesaplanması için esas alınan değer (matrah), mükellefin beyanı ile tespit edilmektedir.

Hangi Vergiler Beyana Tabidir?

Gelir vergisi, kurumlar vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, şans oyunları vergisi ve veraset ve intikal vergisi gibi vergiler mükelleflerin beyanına dayalı olarak hesaplanmaktadır.

Beyanname verilmesine gerek bulunmayan vergiler de vardır. Bunlar emlak vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, çöpe temizlik vergisi olarak sayılabilir. Bu vergiler belli dönemlerde idare tarafından kendiliğinden tahakkuk ettirilmektedir.

Beyanname Uerme Süresi Nedir?

Beyana tabi vergiler için ilgili kanunda belirlenen sürelerde beyanname verilir. Beyanname verme süreleri için Gelir İdaresi Başkanlığı sitesini ziyaret edebilirsiniz.

Beyanname Nasıl Uerilir?

Günümüzde beyannameler e-beyanname şeklinde doldurulur ve internet üzerinden vergi dairesine gönderilir. Elektronik ortamda gönderilen beyanname ile kâğıt ortamında gönderilen beyanname arasında hukuki sonuçları itibariyle hiçbir fark bulunmamaktadır.

Hazır Beyan Sistemi

Beyana tabi gelirleri sadece gayrimenkul sermaye iradı (kira geliri), ücret, menkul sermaye iradı, diğer kazanç ve iratlardan ibaret olan mükelleflerimizin beyannamelerinin Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanarak internet ortamında mükelleflerin onayına sunulduğu, kullanımı çok kolay bir sistemdir.

Defter Beyan Sistemi

Serbest meslek erbabı, işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefler ile basit usule tabi olan mükelleflerin kayıtlarının elektronik ortamda tutulmasına, bu kayıtlardan serbest meslek erbabı ile işletme hesabı esasına göre defter tutanların defterlerinin elektronik olarak oluşturulması ve saklanmasına, vergi beyannameleri, bildirim ve dilekçelerin elektronik olarak verilebilmesine, elektronik ortamda belge düzenlenebilmesine imkan tanıyan ve kapsamda yer alan mükelleflerin Gelir İdaresi Başkanlığı veri tabanında yer alan diğer bilgilerini mükelleflerin bilgisine sunan sistemdir.

Uergi Denetimi

Vergi denetimi, mükelleflerin ödevlerini yerine getirip getirmediğlerinin ve vergi kaçırıp kaçırmadıklarının idare tarafından kontrol edilmesidir. Vergi denetim yolları; yoklama, vergi incelemesi, arama ve bilgi toplamadır.

Yoklama

Yoklama, mükellefleri ve mükellefiyetle ilgili maddi olayları, kayıtları ve mevzuları araştırmak ve tespit etmektir. Yoklamanın ne zaman yapılacağı mükellefe haber verilmez. Yoklamada; günlük hasılat tespiti, satış yapılırken fiş veya fatura verilip verilmediği, faturasız mal bulunup bulunmadığı, işyeri durumunun tespiti gibi çeşitli hususlar belirlenmeye çalışılır.

Günümüzde yoklama ile yapılan tespitler tablet kullanılarak e-yoklama fişi ile kayıt altına alınmakta ve elektronik ortamda vergi dairesine gönderilmektedir.

Yoklama yapmaya yetkili olanlar

- Uergi Dairesi Müdürleri
- Yoklama Memurları
- Uergi İncelemesine Yetkili Olanlar
- Gelir Uzmanları
- Yetkili makamlar tarafından yoklama işi ile görevlendirilenler

Uergi İncelemesi

Vergi incelemesi, ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak, tespit etmek ve sağlamaktır.

İncelemenin amacı ve incelemeye tabi olanlar

Vergi incelemesinden maksat, ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak, tespit etmek ve sağlamaktır. Defter ve hesap tutmak, evrak ve vesikaları muhafaza ve ibraz etmek mecburiyetinde olan gerçek ve tüzel kişiler vergi incelemesine tabidirler. Mükellefiyet kaydı bulunmayan kişiler hakkında da vergi incelemesi yapılabilir.

Uergi incelemesine yetkili olanlar

- **Uergi Müfettişleri**
- **Uergi Dairesi Müdürleri**
- **Uergi Müfettiş Yardımcıları**
- **İlin en büyük mal memuru**
- **Gelir İdaresi Başkanlığının merkez ve taşra teşkilatında müdür kadrolarında görev yapanlar**

Uergi İncelemesinde Süre

Konusu sınırlı olan incelemeler 6 ay içinde ,

Konusu kapsamlı olan incelemeler 1 yıl içinde

tamamlanır.

Arama

Arama, ihbar veya yapılan incelemeler dolayısıyla, bir mükellefin vergi kaçırdığına yönelik kuvvetli belirtiler bulunması halinde, bu mükellef veya kaçakçılıkla ilgisi görülen diğer şahıslar nezdinde yapılan araştırmadır. Arama yapılabilmesi için yetkili sulh hakiminin kararı gerekir. ihbar üzerine yapılan aramalarda ihbar sabit olmazsa, nezdinde arama yapılan kimse muhbirin adının bildirilmesini isterse vergi dairesi muhbirin adını bildirmeye mecburdur.

Bilgi Toplama

Bilgi Toplama, Hazine ve Maliye Bakanlığının veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların istemeleri halinde, kamu idare ve müesseselerinin, mükellefler veya mükelleflerle muamelede bulunan diğer gerçek ve tüzel kişilerin bilgi vermesi demektir.

Vergi Cezaları

Mükellefler, vergileme ile ilgili yükümlülüklerine uymamaları halinde idari ceza (Vergi ziyai, usulsüzlük, özel usulsüzlük) ve adli ceza (hapis cezası) alabilirler.

Vergi Ziyai Cezası

Vergi ziyai, mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden, verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesini veya eksik tahakkuk ettirilmesini ifade eder.

Vergi ziyasına sebebiyet verildiği takdirde, mükellef veya sorumlu hakkında ziyaa uğratılan verginin bir katı tutarında vergi ziyai cezası kesilir.

Vergi ziyasına kaçakçılık cezasını teşkil eden fiillerle sebebiyet verilmesi halinde bu ceza üç kat, bu fiillere iştirak edenlere ise bir kat olarak uygulanır.

Örneğin vergi ziyaına kaçakçılık fiilleri haricindeki fiillerle sebebiyet verilmesi halinde vergi ziyası cezası 1 kat uygulanır. Vergi Usul Kanununa göre “kaçakçılık” suçunu işleyenlere ise 3 kat vergi ziyası cezası, bu suça iştirak edenlere ise 1 kat vergi ziyası cezası kesileceği öngörülmüştür.

Usulsüzlük Cezaları

Usulsüzlük cezaları; genel usulsüzlük ve özel usulsüzlük olmak üzere iki çeşittir.

- ① Genel usulsüzlük cezaları, vergi kanunlarında yer alan şekle ve usule ilişkin hükümlere uyulmaması halinde verilmektedir. Bildirim, belgelendirme veya defter tutma ödevlerine ilişkin aykırılıkları cezalandırmayı amaçlar. Bu usulsüzlük cezaları farklı mükellef grupları dikkate alınarak belirli tutarda para cezası olarak kesilir.
- ② Özel usulsüzlük cezaları ise vergi ödevlerinin daha ağır şekilde ihlal edilmesine yol açan şekle ve usule ilişkin kuralların ihlal edilmesi halinde verilmektedir. Bu nedenle özel usulsüzlük cezaları kanuna aykırı her bir fiil için ve daha ağır olarak tespit edilmiştir. Bu cezalar bazı fiiller için belirli oranlarda, bazıları için de belirli tutarlarda idari para cezası şeklinde kesilir.

Hapis Cezası

Mükelleflere, vergi kaçakçılığı sebebiyle 18 aydan 8 yıla kadar hapis cezası verilebilmektedir.

Vergi kaçakçılığı suçları kanunda şu şekilde sayılmıştır;

- Hesap ve muhasebe hilesi yapmak,
- Gerçek olmayan kişiler adına muhasebe hesapları açmak,
- Çift defter tutmak,
- Defter, kayıt ve belgeleri tahrif etmek veya gizlemek,
- Yanıltıcı belge düzenlemek veya kullanmak,
- Defter, kayıt ve belgeleri yok etmek,
- Sahte belge düzenlemek veya kullanmak,
- Anlaşmalı olmayan matbaalara belge bastırmak ve kullanmak,
- Ödeme kaydedici cihazlara kanuna aykırı müdahalede bulunmak.

İKİNCİ KISIM

TÜRK VERGİ SİSTEMİ

GELİR VERGİSİ

Gelir Vergisi Nedir?

Gelir vergisi; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 2 nci maddesinde yazılı gelir unsurlarının bir veya birkaçından bir takvim yılı içerisinde gerçek kişilerce elde edilen kazanç ve iratların vergilendirilmesini sağlayan bir vergi türüdür. Sadece gerçek kişiler gelir vergisi ödemekle yükümlüdür. Gelir vergisi, gelir sahibinin bir takvim yılı içerisinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarı üzerinden hesaplanır.

Gelir vergisi ile ilgili hükümler, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu çerçevesinde uygulanmaktadır.

Gelir Vergisinin Mükellefi Kimdir?

Gelir vergisinin mükellefi, bir takvim yılı içerisinde Kanunun 2 nci maddesinde yazılı gelir unsurlarının bir veya birkaçından kazanç veya irat elde etmiş bulunan gerçek kişilerdir.

Gelir Vergisi Hangi Gelir Unsurlarını Kapsar?

Gelir Vergisi Kanunu kapsamında;

- Ticari Kazançlar
- Zirai Kazançlar
- Serbest Meslek Kazançları
- Ücretler
- Gayrimenkul Sermaye İratları
- Menkul Sermaye İratları
- Diğer Kazanç ve İratlar

gelir unsurları olarak yer almaktadır.

Gelirin Özellikleri Nelerdir?

- Gelir, gerçek kişi tarafından elde edilmelidir.
- Gelir, bir takvim yılı içinde elde edilmiş olmalıdır.
- Gelir, kazanç ve iratlardan oluşmalıdır.
- Gelir vergisine konu olan gelir, kazanç ve iratların safi tutarıdır.
- Gelir vergisi, gelirin gerçek tutarı üzerinden alınmalıdır.
- Gelir elde edilmiş olmalıdır.

Gelir Uergisi Oranları Nedir?

Gelir vergisi artan oranlı bir yapıya sahiptir. Böylece az geliri olanlar daha az, çok geliri olanlar ise daha fazla vergilendirilir.

Gelir vergisi güncel oranları için 193 sayılı Gelir Uergisi Kanununda yer alan gelir vergisi tarifesini inceleyebilirsiniz.

Gelirin Unsurları

1. Ticari Kazançlar

Her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançlar ticari kazanç olup bu ticari ve sınai faaliyet sonucunda elde edilen kazanç üzerinden gelir vergisi alınmaktadır.

Ticari kazanç olarak kabul edilen bu faaliyetlerden elde edilen kazancın tespiti için belge düzenine uyulması, defter tutulması ve elde edilen gelirin beyan edilmesi gerekmektedir.

Ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderler gelirden düşölmektedir. (Örneğın, kira, ısıtma, aydınlatma, temizlik giderleri ve çalışanlar için yapılan yiyecek, tedavi, barınma, ilaç giderleri, iş ve seyahat giderleri gibi giderler gelirden düşöölür.)

Basit Usulde Ticari Kazanç

Kendi işinde çalışan veya bulunan, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinde belirtilen kira tutarı (2024 takvim yılı için büyükşehir belediye sınırları içinde kalan yerler için 55.000 TL, diğer yerler için 34.000 TL) toplamını aşmayan ve 48 inci maddesinde yer alan alış-satış ve/veya hasılat sınırı altında kalan (berber, kuaför, tesisatçı, çay ocağı işleticisi, terzi, taksi ve dolmuş işletmecisi gibi) küçük esnaf ve sanatkarların kazançları basit usulde tespit edilmektedir. Basit usule tabi mükelleflerin ticari kazançları gelir vergisinden istisnadır. Basit usulde kazanç istisnasından yararlanan mükellefler, istisna kapsamındaki bu kazançlar için yıllık beyanname vermez, diğer gelirleri dolayısıyla beyanname vermeleri halinde de bu kazançlarını beyannameye dahil etmezler.

Esnaf Muafılığı

Vergiden muaf esnaf uygulaması, gelirleri genelde el emeğine dayalı olan, çok küçük çapta iş yapan ticaret ve sanat erbaplarının gelirlerini vergi dışında bırakan bir uygulamadır. Esnaf muafiyeti ile düşük gelir grubunda bulunan esnafın ekonomik ve sosyal yönden desteklenerek vergi adaletinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Örneğin;

Oturdukları evlerde imal ettikleri havlu, örtü, çarşaf, çorap, halı, kilim, dokuma mamûlleri, kırpıntı deriden üretilen mamûller, örgü, dantel, her nevi nakış işleri ve turistik eşya, hasır, sepet, süpürge, paspas, fırça, yapma çiçek, pul, payet, boncuk işleme, tığ örgü işleri, ip ve urganları, tarhana, erişte, mantı gibi ürünler dolayısıyla elde edilen kazançlar vergiden muaftır.

Genç Girişimcilerde Kazanç İstisnası

Ticari, zirai veya mesleki faaliyeti nedeniyle adlarına ilk defa gelir vergisi mükellefiyeti tesis olunan ve mükellefiyet başlangıç tarihi itibarıyla yirmi dokuz yaşını doldurmamış tam mükellef gerçek kişilerin, faaliyete başladıkları takvim yılından itibaren üç vergilendirme dönemi boyunca elde ettikleri bu kazançlarının belirli bir kısmı gelir vergisinden istisnadır.

Mükelleflerin bu teşvikten yararlanması için ;

- **İşe başlamayı kanuni süresi içinde bildirmiş olması,**
- **Kendi işinde bilfiil çalışması,**
- **Mevcut bir işletmeye veya mesleki faaliyete sonradan ortak olmaması**

gibi şartları sağlaması gerekmektedir.

Sosyal İçerik Üreticiliği İstisnası

Gelir Vergisi Kanununda yer alan düzenlemeye göre; İnternet ve benzeri elektronik ortamlar üzerinden metin, görüntü, ses, video gibi içerikler paylaşan sosyal içerik üreticilerinin bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar ve bu ortamlar üzerinden verilen bireysel kurs, eğitim, veri işleme ve geliştirme, ürün tanıtımı gibi hizmetlerden sağlanan kazançlar ile mobil cihazlar için uygulama geliştirenlerin bu uygulamalardan elde ettikleri kazançlar, belirli şartlarla gelir vergisinden istisna edilmiştir.

2. Zirai Kazançlar

Zirai faaliyet: arazide, deniz, göl ve nehirlerde, ekim, dikim, bakım, üretme, yetiştirme ve ıslah yollarıyla veya doğrudan doğruya tabiattan istifade etmek suretiyle nebat, orman, hayvan, balık ve bunların mahsullerinin üretimini, avlanmasını, avcılarını ve yetiştiricileri tarafından muhafazasını, taşınmasını, satılmasını veya bu mahsullerden çeşitli şekillerde faydalanılmasını ifade eder.

Dolayısıyla zirai faaliyetten doğan kazanç zirai kazançtır.

Zirai kazançlarda genel vergilendirme şekli tevkifat usulü olup gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin defter tutmasına gerek yoktur. Gerçek usulde vergilendirilen çiftçilerin, kural olarak işletme hesabı esasına göre 'çiftçi işletme defteri' tutması gerekmekte beraber, isteğe bağlı olarak bilanço esasına göre de defter tutabilirler.

3. Serbest Meslek Kazançları

Serbest meslek faaliyeti, sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari niteliği olmayan işlerin işverene bağlı olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır.

Serbest meslek faaliyetini kendi nam ve hesabına, mutat meslek halinde ifa eden; Avukat, Doktor, Diş Hekimi, Ueteriner Hekim, Mimar, Mühendis, Müşavir, Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, Yeminli Mali Müşavir, Danışman, Ressam, Yazar, Bestekar, Kimyager, Noter, Öğretmen, Artist, Menajer, Senarist, Yönetmen, Ebe, Sünnetçi, Arzuhalci, Rehber ve Sağlık Memuru ub. kişiler serbest meslek erbabıdır.

Telif Hakkı ve İhtira Beratı Kazanç İstisnası

Müellif, mütercim, heykeltraş, hattat, ressam, bestekar, bilgisayar programcısı ve mucitlerin ve bunların kanuni mirasçılarının şiir, hikaye, roman, makale, bilimsel araştırma ve incelemeleri, bilgisayar yazılımı, röportaj, karikatür, fotoğraf, film, video band, radyo ve televizyon senaryo ve oyunu gibi eserlerini gazete, dergi, bilgisayar ve internet ortamı, radyo, televizyon ve videoda yayınlamak veya kitap, CD, disket, resim, heykel ve nota halindeki eserleri ile ihtira beratlarını satmak veya bunlar üzerindeki mevcut haklarını devir ve temlik etmek veya kiralamak suretiyle elde ettikleri hasılat Gelir Uergisinden müstesnadır. Bu madde kapsamındaki kazançları toplamı 103 üncü maddede yazılı tarifenin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı aşanlar bu istisnadan faydalanamazlar. Bu durumda olanların, 94 üncü maddenin birinci fıkrası kapsamında teukifat yapma yükümlülüğü yoktur.

4. Ücretler

Ücret, işverene tabi ve belirli bir iş yerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar (hizmet karşılığının mal olarak verilmesi) ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen (konut, araç sağlanması vb.) menfaatlerdir. Gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde elde etmiş oldukları ücret gelirleri gelir vergisine tabidir. Bu hasıla para şeklinde olabileceği gibi aynı veya para ile temsil edilebilen menfaat şeklinde de olabilir.

Ücretin Tarifi

Gelir vergisi açısından bir ödemenin ücret ya da başka bir gelir unsuru olarak vergilendirilip vergilendirilmeyeceği aşağıda sayılan üç unsura göre tespit edilecektir.

- ☒ Bir işverene tabi olma
- ☒ Belli bir iş yerine bağlı olma
- ☒ Hizmetin karşılığı olarak bir ödemenin yapılması

Ücretin Safi Tutarının Tespiti

Ücretin safi tutarı, işveren tarafından verilen para ve ayınlarla sağlanan yararlar toplamından (yani ücretin gayrisafi tutarından) belirli indirimlerin yapılmasından sonra kalan miktardır.

Bu indirimler şunlardır;

- OYAK ve benzeri kamu kurumlarınca yapılan yasal kesintiler,
- Emekli aidatı ve sosyal sigorta primleri,
- Sosyal güvenlik destekleme primi,
- İşsizlik sigortası primi,
- Hayat-şahıs sigorta primleri,
- Engellilik indirimi,
- Sendikalara ödenen aidatlar (işçi ve memur sendikaları).

5. Gayrimenkul Sermaye İratları

Gelir Vergisi Kanununun 70 inci maddesinde; maddede bentler halinde sayılan mal ve hakların sahipleri, mutasarrıfları, zilyedleri, irtifak ve intifa hakkı sahipleri veya kiracıları tarafından kiraya verilmesinden elde edilen iratlar gayrimenkul sermaye iradı olarak vergilendirilir.

Kira gelirlerinin safi tutarları, mükelleflerin tercihlerine bağılı olarak gerçek gider yöntemi veya götürü gider yöntemine göre tespit edilir.

Gerçek gider yönteminin seçilmesi durumunda, safi iradın bulunması için, istisnaya isabet eden kısım hariç olmak üzere gayrisafi hasılatlardan Gelir Vergisi Kanununun 74 üncü maddesi uyarınca aşağıdaki giderler indirilir.

Bu giderler ısıtma, su ve asansör giderleri, kiraya verilen mal ve haklara ilişkin sigorta giderleri, mal ve haklar dolayısıyla yapılan ve bunlara harcanan borçların faizleri, konut olarak kiraya verilen bir adet gayrimenkulün iktisap yılından itibaren 5 yıl süre ile iktisap bedelinin %5'i, kiraya verilen mal ve haklar için ödenen vergi, resim, harçlar, kiraya veren tarafından kiraya verilen gayrimenkul için yapılan onarım giderleri ile bakım ve idame giderleri gibi indirimlerdir.

Götürü gider yöntemini seçen mükellefler(hakları kiraya verenler hariç),gerçek giderlere karşılık olmak üzere hasılatlarından %15'ini götürü olarak indirebilirler.

Götürü gider yöntemini seçen mükellefler, iki yıl geçmedikçe gerçek gider yöntemine dönemezler.

6. Menkul Sermaye İratları

Kâr payları, faiz ve diğer menkul kıymetlerden elde edilen gelirler vergiye tabidir. Söz konusu gelirlerin vergilendirilmesi sırasında depo etme ve sigorta ücretleri gibi menkul kıymetlerin saklanması için yapılan giderler ile bunların tahsilatı sırasında yapılan giderler ilgili gelirden düşülebilir. Mevduat faizi, tahvil, yatırım fonu gelirleri gibi bazı menkul sermaye iratları banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilmesi nedeniyle ödeme yapılırken stopaj yoluyla vergilendirilmekte, bu gelirler için beyanname verilmemektedir. Ancak kar payları, eurobond faizi, alacak faizi vs. şeklinde elde edilen bazı menkul sermaye iratları her yıl için belirlenen beyan sınırını aşması halinde beyan yoluyla vergilendirilir.

7. Diğer Kazanç ve İratlar

Gelir Vergisi Kanunundaki gelir unsurlarından biri olan diğer kazanç ve iratlar; belirli kaynaklara bağlanması mümkün olmayan, belirli dönemlerde (periyodik olarak) meydana gelmeyen, devamlı değil arızı olan ve çoğu zaman bir teşebbüs sonucu olmaksızın, kişilerin bazı mal varlıklarında kendiliğinden meydana gelen artışlar dolayısıyla elde edilen kazanç ve iratlardır.

Diğer kazanç ve iratlar;

- Değer artışı kazançları
- Arızı kazançlar

olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

• Değer Artışı Kazançları

Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 80 inci maddesinde belirtilen mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artışı kazançları olarak vergilendirilir.

• Arızı Kazançlar

Gelir Vergisi Kanununun 82 nci maddesinde belirtilen arızı kazançlar, devamlılık arz etmeyen faaliyetlerden elde edilen kazançların vergilendirilmesine yönelik bir gelir unsurudur.

Yıllık beyanname ile bildirilen gelir üzerinden tahakkuk ettirilen gelir vergisi, Mart ve Temmuz aylarında olmak üzere 2 eşit taksitte ödenir.

2

Kurumlar Vergisi

Kurumlar vergisinin konusu, kanunda sayılan kurumlarca elde edilen kurum kazancıdır. Buna göre, sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler ile iş ortaklıklarının kazançları kurumlar vergisine tabidir.

Kurumlar vergisine konu olan kurum kazancı, Gelir Vergisi Kanununda yer alan gelir unsurlarından oluşur. Bunlar:

- Ticari kazançlar
- Zirai kazançlar
- Ücretler
- Serbest meslek kazançları
- Menkul sermaye iratları
- Gayrimenkul sermaye iratları
- Diğer kazanç ve iratlar

Kurumlar vergisi yönünden bu kazanç ve iratlar ayrı ayrı ele alınmayıp tamamı kurum kazancı olarak nitelendirilir.

Kurumlar Vergisi Mükellefleri

- Sermaye şirketleri
- İktisadi kamu kuruluşları
- Kooperatifler
- İş ortaklıkları
- Dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler

Kurumlar Vergisi Oranı

Kurumlar vergisinin güncel oranları için www.gib.gov.tr adresini ziyaret edebilirsiniz.

Safi Kurum Kazancının Tespitinde Dikkate Alınabilecek Giderler

Gelir Vergisi Kanununa Göre İndirilecek Giderler

Kurumlar Vergisi Kanununa Göre İndirilecek Giderler

- Menkul kıymet ihraç giderleri,
- Kuruluş ve örgütlenme giderleri,
- Genel kurul toplantıları için yapılan giderler ile birleşme, devir, bölünme, fesih ve tasfiye giderleri,
- Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde komandite ortağın payı,
- Katılım bankalarının katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları.

Kurumlar Vergisi Beyannamesinin Verilmesi

Kurumlar vergisi beyannamesi hesap döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden son günü saat 23.59'a kadar Gelir İdaresi Başkanlığı internet sitesi üzerinden elektronik ortamda verilir ve aynı süre içerisinde ödenir.

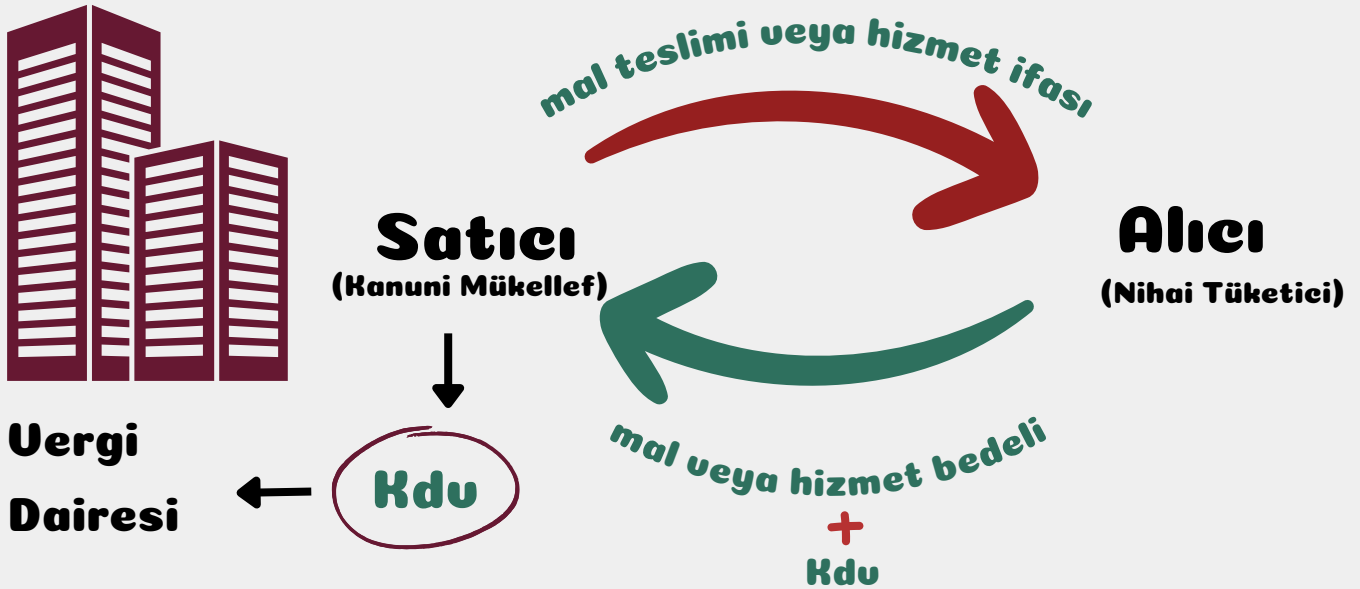
3 KATMA DEĞER VERGİSİ

Katma değer vergisi, yayılı muamele vergisi özelliği taşımakta olup üretim zincirinin tüm aşamalarında alınan bir vergidir.

Katma Değer Vergisinin Konusu

Türkiye’de yapılan aşağıdaki işlemler katma değer vergisinin konusunu teşkil eder:

- Ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler
- Her türlü mal ve hizmet ithalatı
- Diğer faaliyetlerden doğan teslim ve hizmetler

Katma Değer Vergisinin Mükellefi

KDV’nin mükellefi; mal teslimi, hizmet ifası ile her türlü mal ve hizmet ithalatı yapan kişilerdir. Dolayısıyla KDV’nin mükellefi mal veya hizmeti satan veya ithal eden kişilerdir.

Katma Değer Vergisinde Matrah

KDV matrahına kural olarak her türlü maliyet unsuru dahil edilir. Örneğin bir malın bedeli, varsa ambalaj, taşıma, sigorta, ödenen her türlü vergi ile diğer giderleri içeren tutar KDV'nin matrahını oluşturur.

Katma Değer Vergisinin Oranı

Katma değer vergisi oranı, vergiye tabi her bir işlem için % 10'dur.

Cumhurbaşkanı bu oranı, dört katına kadar artırmaya, % 1'e kadar indirmeye yetkilidir.

7346 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile; güncel uygulanmakta olan KDV oranları %1, %10 ve %20 şeklindedir.

Kanuna ekli I sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için oran %1'dir.

Kanuna ekli II sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için ise %10'dur.

Güncel KDV oranları için www.gib.gov.tr sitesini ziyaret edebilirsiniz.

Katma Değer Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi

KDV birer aylık vergilendirme dönemini takip eden ayın 28. günü akşamına kadar beyan edilir ve aynı süre içinde ödenir.

ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

Özel Tüketim Vergisi harcama üzerinden alınan bir vergidir.

Kanunda belirtilen bazı özel malların üretimi, ithalatı ya da ilk edinimi aşamasında bir kere alınır.

Özel Tüketim Vergisinin Konusu

Özel Tüketim Vergisinin konusuna giren ürünler Kanuna ekli 4 ayrı listede belirtilmiştir. Bunlar:

- **(I) sayılı liste:** Benzin, motorin, jet yakıtı, fuel oil gibi akaryakıt ürünleri, sıvılaştırılmış petrol gazı (L.P.G.), doğal gaz gibi petrol türevleri,
- **(II) sayılı liste:** Yarı römorklar için çekiciler, binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş motorlu taşıtlar, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, özel amaçlı motorlu taşıtlar, motosiklet, helikopter, uçak, gemi, yat, eğlence ve spor tekneleri gibi taşıtlar,
- **(III) sayılı liste:** Alkollü içkiler, tütün mamülleri, kolalı, meyvalı ve sade gazozlar, alkolsüz biralar, meyve nektarları, meyveli içecekler, limonatalar, enerji içecekleri, sporcu içecekleri, soğuk çay, soğuk kahve, tonik ve tatlandırılmış veya aromalandırılmış benzeri içecekler,
- **(IV) sayılı liste:** Kozmetik ürünleri, bazı cam eşyalar, klimalar, ısıtıcılar, beyaz eşyalar, küçük ev aletleri, cep telefonu, televizyon, projektör, kamera, ses ve görüntü cihazları, tabancalar ve diğer ateşli silahlar ve bazı oyun eşyaları vb.

yer almaktadır.

Özel Tüketim Uergisinin Mükellefi

- (I), (III) ve (IV) sayılı listelerde yer alan mallar ile (II) sayılı liste yer alan ve kayıt ve tescile tabi olmayan malları imal, inşa veya ithal edenler ile bu malların müzayede yoluyla satışını gerçekleştirenler,
- (II) sayılı listede yer alan ve kayıt ve tescile tabi olan mallar için; motorlu araç ticareti yapanlar, bu araçları kullanmak üzere ithal edenler veya bu malların müzayede yoluyla satışını yapanlardır.

Özel Tüketim Uergisinin Beyanı ve Ödenmesi

Mal Listeleri	Uergilendirme Dönemleri	Beyanname Uerme ve Ödeme Süreleri
(I) Sayılı Liste	Her ayın ilk onbeş günlük birinci ve kalan günlerinden oluşan ikinci dönem	Vergilendirme dönemini izleyen onuncu günü
(II) Sayılı Liste (Kayıt ve Tescile Tabi Olan Taşıtlar	İlk iktisaba istinaden vergilendirme işlemi gerçekleştiğinden belirli bir dönem yoktur.	İlk iktisap ile ilgili işlemlerin tamamlanmasından önce
(II) Sayılı Liste (Kayıt ve Tescile Tabi Olmayan Taşıtlar	Faaliyette bulunulan takvim yılının birer aylık dönemleri	Vergilendirme dönemini izleyen ayın onbeşinci günü akşamına kadar
(III) ve (IV) Sayılı Liste	Faaliyette bulunulan takvim yılının birer aylık dönemleri	Vergilendirme dönemini izleyen ayın onbeşinci günü akşamına kadar

MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

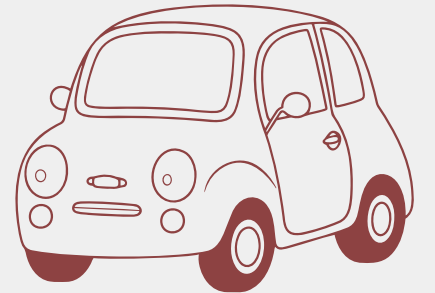
Motorlu Taşıtlar Vergisi, ilgili sicillere kayıt ve tescil edilmiş olan kanunda sayılı motorlu taşıtların mülkiyetini konu alan dolaysız, objektif bir servet vergisidir.

MTU'nin Konusu

MTV'nin konusu, kanunda belirtilen tarifelerde yer alan motorlu taşıtlardır. Otomobil, kaptıkaçtı, panel ve arazi taşıtları, motosiklet, minibüs, otobüs, kamyonet, kamyon vb., ile uçak ve helikopterler verginin konusuna girmektedir. Bu taşıtların verginin konusuna girebilmesi için; ilgili sicilde (örneğin; motorlu kara taşıtları için Karayolları Trafik Kanunu'na göre trafik şube ve bürolarına) kayıt ve tescil edilmesi gerekmektedir.

MTU Mükellefi

MTV'nin mükellefi, trafik sicili ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından tutulan sivil hava taşıtları sicilinde adlarına motorlu taşıt kayıt ve tescil edilmiş olan gerçek ve tüzel kişilerdir.

MTU'nin Ödenmesi

MTV her yıl iki eşit taksitte ödenir. Verginin ilk taksiti ocak ayı içerisinde, ikinci taksiti ise temmuz ayı içerisinde ödenir.

VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

Uerginin Konusu

Veraset ve İntikal Vergisi, Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde bulunan şahıslara ait mallar ile Türkiye’de bulunan malların veraset yoluyla veya ivazsız (karşılıksız) olarak bir şahıstan diğer şahsa intikal eden mallar Veraset ve İntikal Vergisine tabidir.

Ueraset Yoluyla İntikal Hali

Veraset yoluyla mal intikali bir kişinin ölümüne veya gaipliğine (kayıp olmasına) bağlı olarak miras hukuku esaslarına göre malvarlığının başka birine geçmesidir.

Sağlar Arası Karşılıksız İntikal Hali

Karşılıksız intikallere örnek olarak, bağış, yarışma ve çekilişlerde kazanılan ödüller, spor-toto, sayısal loto, milli piyango, vs. ikramiyeleri gösterilebilir.

Beyannamenin Uergi Dairesine Uerilmesi

Mükelleflerin Beyannameyi;

- **Ueraset yoluyla gerçekleşen intikallerde ölen kimsenin ikametgâhının bulunduğu,**
- **Diğer suretle gerçekleşen intikallerde tasarrufu yapan şahsın ikametgâhının bulunduğu, tasarrufun tüzel kişilerce veya diğer teşekküllerce yapılması durumunda tüzel kişilerin veya diğer teşekküllerin merkezlerinin bulunduğu,**
- **Miras bırakanın veya bu tasarrufu yapan şahsın ikametgâhı yabancı memlekette ise Türkiye’deki son ikametgâhının bulunduğu yerdeki vergi dairesine vermeleri gerekmektedir.**

Beyanname Verme Süresi

Ölüm Türkiye’de meydana gelmiş ise;

- Mükellefler Türkiye’de bulunuyorsa ölüm tarihini takip eden 4 ay içinde,
- Mükellefler yabancı bir memlekette bulunuyorsa ölüm tarihini takip eden 6 ay içinde,

Ölüm yabancı bir memlekette meydana gelmiş ise;

- Mükellefler Türkiye’de bulunuyorsa ölüm tarihini takip eden 6 ay içinde,
- Mükellefler ölenin bulunduğu memlekette bulunuyorsa ölüm tarihini takip eden 4 ay içinde,
- Mükellefler ölenin bulunduğu memleketin dışında başka bir yabancı memlekette bulunuyorsa ölüm tarihini takip eden 8 ay içinde,
- Gaiplik halinde gaiplik kararının ölüm siciline işlendiği tarihi takip eden 1 ay içinde

verilir.

Veraset ve İntikal Vergisinin Ödenmesi

Veraset ve intikal vergisinin;

- Tahakkukundan itibaren 3 yılda ve her yıl mayıs ve kasım aylarında olmak üzere toplam 6 eşit taksitle,
- Gerçek ve tüzel kişilerce düzenlenen yarışma ve çekilişlerde kazananlara ödenecek ikramiyeler ile 5602 sayılı Kanunda tanımlanan şans oyunları dolayısıyla dağıtılacak ikramiyelerden kesilen vergilerin beyanname verme süresi içinde **ödenmesi gerekir.**

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

Uergi Geleceğımızdır...